

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра журналістики

2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
ОСНОВИ ТЕЛЕЖУРНАЛІСТИКИ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
Галузь знань _____ 06 «Журналістика» _____
Спеціальність _____ 061 «Журналістика» _____
Освітня програма _____ Журналістика _____
Спеціалізація _____ Журналістика _____
Вид дисципліни _____ обов'язкова _____
Факультет _____ філологічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філологічного факультету

“22” червня 2018 року, протокол № 11

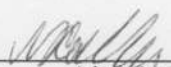
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Снурнікова Ю. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри журналістики.

Протокол від “13” червня 2018 року № 13.

Завідувач кафедри журналістики

_____ (підпис)

Хавкіна Л. М.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією філологічного факультету.

Протокол від “21” червня 2018 року № 5.

Голова методичної комісії філологічного факультету

_____ (підпис)

Гноєва Н. І.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи тележурналістики» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

бакалаврів

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 06 «Журналістика»

спеціальності 061 «Журналістика»

спеціалізації журналістика

1. Опис навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є специфіка журналістської творчості на телебаченні. Дисципліна є логічним продовженням курсу «Основи журналістики» і спрямована на поглиблення знань з теорії та практики телевізійного виробництва.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Телебачення і суспільство. Формування та розвиток телебачення як засобу масової комунікації
2. Телебачення як процес комунікації
3. Телебачення як різновид екранного мистецтва
4. Система жанрів телевізійної журналістики
5. Технологія створення телевізійного журналістського твору

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із теоретичними засадами тележурналістики, історією телебачення та його роллю в суспільстві, специфікою та складовими телевізійної комунікації, історичними етапами розвитку телебачення як технології і професії; набуття ними комплексного розуміння сучасного телевізійного процесу та розподілу професійних ролей на ТБ; вивчення студентами системи жанрів телевізійної журналістики, методів роботи з джерелами інформації, принципів взаємодії з ньюзмейкерами, учасниками подій та експертами, телеаудиторією; знайомство з технологією створення аудіовізуального продукту в різних телевізійних жанрах, структурою та принципами верстки телепрограм; вироблення у студентів практичних навичок роботи у творчій групі, планування знімального процесу, моделювання телевізійних повідомлень, критичного аналізу творів у сучасному телебаченні.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- розглянути базову термінологію, об'єкти та суб'єкти тележурналістики;
- узагальнити сучасні концептуальні підходи до розуміння тележурналістики як масово-інформаційної діяльності, та телебачення як ЗМК;
 - розкрити специфіку та суспільні функції телебачення, його місце в системі ЗМІ;
 - окреслити історичні етапи становлення телебачення як технології та професії тележурналіста, схарактеризувати сучасні тенденції розвитку телевізійного процесу в Україні та світі;
 - розглянути засади функціонування телевізійного мовлення, особливості організації та управління телевиробництвом в державному та комерційному секторі;
 - висвітлити способи, методи та комунікаційні ефекти взаємодії тележурналістів з аудиторією, ознайомити з технологією телеметричних досліджень на ТБ;

- характеризувати статус журналіста в системі інформаційних та комунікаційних відносин у суспільстві, окреслити соціальні функції тележурналістики;
- дати комплексне уявлення про сучасну проблематику тележурналістики, розкрити політичні, економічні, соціальні, культурні та ментальні аспекти тележурналістики;
- розглянути основні професії та ампула на телебаченні, специфіку роботи в творчому колективі, роль у створенні екранного продукту кожного члена групи;
- дати уявлення про жанрову структуру телебачення;
- ознайомити з методами збирання та обробки відеоінформації, принципами взаємодії з ньюзмейкерами, учасниками та очевидцями подій, технологією отримання коментарів експертів та представників влади;
- надати знання про структуру телевізійного журналістського тексту, закони композиції телевізійного твору, інтертекстуальні елементи;
- дати загальне уявлення про зображально-виражальні засоби телевізійної журналістики, єдність зорово-словесного образу на телеекрані, співвідношення слова та зображення в тележурналістиці;
- познайомити з технологією зйомки та підготовки до ефіру аудіовізуального продукту в різних телевізійних жанрах;
- виробити у студентів вміння працювати з фактами, інформаційними приводами, аргументами, судженнями та адекватно використовувати їх у моделюванні телевізійних екранних творів;
- дати уявлення про критерії оцінки та методи критичного аналізу сучасних телевізійних творів;
- сформулювати у студентів власний фаховий досвід щодо ефективного застосування теорії, концепцій та методів телевізійної журналістики в майбутній професійній діяльності.

1.3. Кількість кредитів

Дорівнює 3 кредитам (денне) / 4 кредитам (заочне).

1.4. Загальна кількість годин

Загалом 90 годин (денне) / 120 годин (заочне).

1.5. Характеристика навчальної дисципліни «Основи тележурналістики»	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
16 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	4 год.
Самостійна робота	
58 год.	112 год.

1.6. Фахові компетентності

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні мати такі компетентності:

ФК 1. знати передумови та джерела виникнення, основні віхи становлення та розвитку телебачення та тележурналістики як професії;

- ФК 2. розумітися на визначеннях основних категорій і теоретичних понять з курсу «Основи тележурналістики»;
- ФК 3. знати місце і роль телебачення в системі соціальних комунікацій та суспільно-політичних процесах;
- ФК 4. знати принципи організації телевізійного мовлення, особливості управління телевиробництвом на загальнонаціональному та регіональному рівнях, суспільні функції телебачення;
- ФК 5. розуміти технологію телевізійного виробництва;
- ФК 6. розбиратися в основах жанрової теорії, специфіці роботи з інформаційними потоками та цільовою аудиторією;
- ФК 7. знати основні джерела й методи збирання інформації в тележурналістиці, принципи використання фактів, експертних оцінок та суджень у телевізійному творі;
- ФК 8. знати закони композиції телевізійного тексту, специфіку поєднання звукового та зорового ряду;
- ФК 9. розуміти особливості створення телепередачі в залежності від жанру;
- ФК 10. знати журналістські професії та амплуа на ТБ, основи репортерської та авторської тележурналістики, інвестигейторства, стрінгерства, журналістської спеціалізації;
- ФК 11. знати професійні вимоги до тележурналіста та стандарти професії; основні журналістскознавчі погляди на специфіку розвитку телебачення.
- ФК 12. вміти самостійно та вільно орієнтуватися в теоретичних та практичних аспектах тележурналістики;
- ФК 13. вміти професійно оперувати поняттями, термінами та ключовими категоріями з курсу;
- ФК 14. вміти застосовувати отримані теоретичні знання в конкретній журналістській діяльності на телебаченні;
- ФК 15. вміти знаходити та коректно працювати з інформаційними приводами, фактами, джерелами інформації, виявляти рівень критичного мислення під час перевірки даних;
- ФК 16. вміти будувати та прогнозувати комунікації з аудиторією та героями сюжетів, швидко домовлятися про інтерв'ю, взаємодіяти з ньюзмейкерами, експертами, учасниками та очевидцями подій;
- ФК 17. вміти створювати власну мережу контактів за обраною спеціалізацією;
- ФК 18. вміти розрізняти телевізійні твори за жанром;
- ФК 19. вміти інтерпретувати та декодувати телевізійні твори для визначення їх суспільної значущості, актуальності, достовірності, збалансованості, неупередженості, об'єктивності тощо;
- ФК 20. вміти оцінювати доцільність використання в телевізійному творі (власному та чужому) тих чи інших прийомів, зображально-виражальних засобів тощо;
- ФК 21. вміти аналізувати вплив різних за жанром телевізійних творів на аудиторію;
- ФК 22. вміти моделювати телевізійні журналістські тексти в інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних жанрах;
- ФК 23. вміти планувати телевізійну передачу для конкретної вікової аудиторії;
- ФК 24. вміти працювати в команді, знаходити порозуміння з колегами у творчій групі, орієнтуватися у надзвичайних ситуаціях та обставинах;
- ФК 25. вміти спиратися в роботі на професійні стандарти тележурналістики;
- ФК 26. вміти критично мислити;
- ФК 27. вміти самоорганізовуватися для виконання творчих завдань.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Телебачення і суспільство. Формування та розвиток телебачення як засобу масової комунікації

Тема 1. Природа та функції телебачення

Вступ до курсу. Предмет і завдання курсу, його місце в системі професійної підготовки телевізійних журналістів; характеристика основної літератури.

Місце телебачення в системі засобів масової комунікації: телебачення і радіомовлення, телебачення і театр, телебачення і кінематограф.

Специфіка телебачення: телевізійна достовірність, образність, комунікативність, її опосередкованість технікою та технологією. Роль і значення телебачення в системі ЗМІ: відмінності від преси, радіо, Інтернету.

Суспільні функції телебачення (інформаційна, культурно-просвітницька, соціально-педагогічна, організаторська, освітня, рекреативна, інтегративна). Зв'язок соціальних функцій журналістики із суспільними функціями телебачення.

Ідеальна модель телебачення та реальна практика. Телебачення і політика. Телебачення і культура. Телебачення і проблема соціальної інтеграції.

Тема 2. Історичні віхи становлення та розвитку ТБ

Телебачення як винахід ХХ століття. Соціальні та науково-технічні передумови виникнення телебачення. Телебачення як результат праці вчених і винахідників різних країн світу (Гамільтон, Максвелл, Фарадей, Герц, Попов, Марконі, Розинг, Ніпков, Зворикін). Віхи «технічної історії» телебачення. Експериментальне мовлення 30-40-х років. Харківський етап «аматорського телебачення». Будівництво перших телецентрів у Москві, Ленінграді, Києві. Проблеми науково-технічного розвитку світового телебачення.

Телебачення як відбиття соціального життя суспільства (50–60-ті роки). Формування ТБ як засобу масової комунікації у 50-ті роки. Протиріччя та парадокси взаємовідносин телебачення і суспільства. Зародження тележурналістики як професії. Пошуки нових форм журналістської роботи. Роль місцевих студій у творчому розвитку телебачення. Інформація та аналітика на телеекрані 60-х років. Проблема персоніфікації та поява авторських програм. Урядові постанови 1960 року та їхній вплив на розвиток радянського телебачення.

Телебачення у 70–80-ті роки. Зміни в телевізійній політиці в 70-ті роки. Централізація системи управління ТБ в 70-ті – першій половині 80-х років. Період «тотального відеозапису». Взаємовідносини телебачення і життя, телебачення і глядача в цей час. Телебачення як «рупор санкціонованої інформації». Важка доля нових форм і рубрик на телеекрані. Взаємозв'язок центрального телебачення і місцевих студій.

Телебачення періоду «перебудови і гласності» (1985-1991 роки). Револьюційні зміни на екрані («правда живого екрану», розмаїття думок і позицій, новий тип ведучого тощо). Роль нових рубрик, циклів, авторських програм («12 этаж», «Пятое колесо», «Взгляд» та їхні аналоги на місцевих телеканалах). Поява комерційних структур на ТБ. Місцеві телестудії: організація і творчий розвиток регіонального мовлення.

Телебачення у 90-ті та 2000 роки. Роздержавлення. Комерціалізація ТБ. Формування приватного сектору мовлення. Кризові явища в телемовленні як відображення кризового стану суспільства («уявний плюралізм», орієнтація на розваги, зниження культурного рівня телепередач тощо).

Тема 3. Сучасний стан розвитку телебачення в Україні та світі

Особливості національного телевізійного простору. Мережа телемовлення: структура та зв'язки. Сучасні тенденції: тотальна комерціалізація, політизація телеефіру. Змагання новин. Явище «формату». Розвиток полідіалогу. Використання інтерактивних технологій на ТБ. Роль інформаційно-аналітичних програм на центральних та регіональних телеканалах. Перспективні напрямки: кабельне, супутникове, Інтернет-телебачення.

Проблеми регіонального телемовлення. Специфіка і функції місцевого ТБ. Роль регіонального ТБ в розвитку телебачення в країні. Фактори, що впливають на програмну політику місцевого ТБ. Пошуки «власного обличчя» регіональними ТРК. Місцеві ТРК як своєрідний «каталізатор» соціально-політичного та творчого життя регіону. Особливості комерційних ТРК в регіонах, проблема конкуренції з державними ТРК, розвиток «малих» студій. Координація центрального та регіонального мовлення.

Телебачення в сучасному світі. Комерціалізація телебачення – загальносвітова тенденція. Реклама та комерційна журналістика як творчість. Зміцнення ролі та розвиток місцевих ТРК. Реалізація ідеї суспільного телебачення. Взаємодія телекомпаній у світовому просторі. Роль Інтернет-технологій в обміні відеоінформацією та розвиток Інтернет-

мовлення. Міжнародні союзи та об'єднання журналістів. Технічні, соціально-політичні та творчі перспективи розвитку телебачення та телевізійної журналістики в XXI столітті.

Розділ 2. Телебачення як процес комунікації

Тема 1. Особливості телевізійної комунікації

Інформація і комунікація в аудіовізуальному екранному просторі. Модель «комунікатор – повідомлення – канал – аудиторія». Категорії: «спілкування», «комунікація» і «вплив». Телебачення та соціальне управління. Формування суспільної думки. Масова комунікація як форма опосередкованого спілкування. Специфіка телевізійного спілкування, форми і способи телекомунікації. Монологічна і діалогічна комунікація; політична залежність і технологічні можливості. Інтерактивне телебачення, його специфіка та можливості.

Тема 2. Тележурналіст як комунікатор

Статус журналіста в системі інформаційних та комунікаційних відносин у суспільстві. Соціальні функції та межі відповідальності тележурналіста. Соціальні та особистісні фактори в телекомунікації. Проблема професіоналізму і специфіка майстерності тележурналіста. Знання, уміння і навички тележурналіста. Критерії оцінки журналістської роботи на ТБ. Екранний образ телевізійного журналіста. Образи популярного та непопулярного тележурналіста у сприйнятті глядачів.

Журналістські професії та ампула на телебаченні. Телерепортер, коментатор, оглядач, інтерв'юер, шоумен, модератор, ведучий новин. Створення іміджу на телеекрані. Ведучі – «обличчя» каналу. Вимоги до рівня професіоналізму та іміджу. Харизма як визначальна риса професії. Продюсер – організатор творчого процесу. Специфіка редакторської роботи на ТБ. Режисер на ТБ (режисер програми, режисер прямого ефіру, режисер АСК, режисер монтажу). Оператор, відеоінженер. Колективний характер телевізійної творчості. Поняття творчої групи.

Журналістська спеціалізація на ТБ. Горизонтальна, вертикальна і жанрова спеціалізації в тележурналістиці. Умовна спеціалізація в теленовинах. Спеціалізація в телепубліцистиці. Стрінгерство, інвестигейтерство (розслідувальна журналістика), біт-спеціалізація тощо.

Тележурналіст – телепрограма – телеаудиторія у процесі телекомунікації.

Тема 3. Телеаудиторія як активний учасник процесу комунікації

Проблема контакту телебачення і глядача. Типологія телеаудиторії, критерії її класифікації. Особливості телеаудиторії, значення та наслідки її вивчення.

Телеметрія. Методи і засоби дослідження глядацької аудиторії. Інтерв'ю, опитування (анкетування), щоденник глядача; електронні методи (ауді-метр). Типологічна вибірка аудиторії, фокус-групи.

Тема 4. Організація телевізійного мовлення

Телебачення як виробництво. Правові, фінансові, матеріально-технічні засади функціонування телемовлення. Специфіка організації та управління телевиробництвом. Проблема взаємодії державних та приватних телеканалів. Рейтинг передач, програм, каналів. Значення рейтингу в умовах конкуренції. Програмна політика.

Телевізійна програма телеканалу як складна структура мовлення, що містить сукупність телепередач різного характеру, форми, жанру. Сітка мовлення. Типологія телепрограм. Структура телепрограми. Діалогічність – універсальний принцип побудови телепрограми. Телепрограма як «образ» дня.

Програмування. Процес створення телепрограми (етапи програмування): соціальне прогнозування, поточне, перспективне і календарне планування, верстка та випуск в ефір. Концепція регіонального програмування. Сучасні проблеми багатопрограмного мовлення.

Основні структурно-тематичні розділи телепрограми: інформаційно-публіцистичний; художньо-ігровий; розважальний. Культурно-освітній та навчально-освітній – розділи, що зникають зі структури сучасного ТБ.

Тема 5. Правові засади телевізійного мовлення та журналістської діяльності

Законодавче забезпечення діяльності телекомпаній і тележурналістів. Свобода слова, свобода преси. Гарантія свободи журналістської діяльності Конституцією України. Законодавство у сфері телебачення. Правовий статус засновника ТРК і власника ТРК. Правовий статус телевізійної редакції та головного редактора. Правовий статус тележурналіста. Державне регулювання у сфері телебачення.

Право тележурналістів на доступ до інформації: загальний порядок пошуку та отримання інформації. Доступ на засідання державних органів. Доступ до суду. Доступ на засідання виборчих комісій. Доступ на підприємства. Доступ до інформації про приватне життя особи. Доступ до інформації у надзвичайній ситуації. Доступ до режимних установ. Доступ до документів. Сенс і нісенітниця акредитації.

Обмеження прав тележурналіста рішенням правоохоронних органів. Державна таємниця та її захист. Захист інших видів таємниць, що охороняються законом. Конфіденційна інформація, інформація про особу, невтручання в особисте життя людини. Оскарження відмови у наданні інформації. Відповідальність за розголошення таємниці, що спеціально охороняється законом.

Поняття про журналістську етику та основи професійної моралі. Професійні стандарти тележурналістики. Взаємозв'язок етичних та правових норм у тележурналістиці. Поняття конфлікту інтересів та підходи до вирішення проблеми у редакційних документах ЗМІ. Редакційні стандарти. Проблема «джинси». Етика взаємин із колегами. Етика «фрілансу». Етичні аспекти взаємовідносин «журналіст – суспільство» і «журналіст – аудиторія». Соціальна позиція тележурналіста: гуманізм, патріотизм, інтернаціоналізм, демократизм, принциповість, правдивість, об'єктивність, відкритість, позитивізм.

Розділ 3. Телебачення як різновид екранного мистецтва

Тема 1. Екранні виражальні засоби

Екранна мова – нове поняття ХХ століття. Кінематограф і телебачення як два види екранного мистецтва. Зображення – головний виражальний засіб телебачення. Елементи зображення: кадр, план, ракурс, композиція кадру. Монтаж – засадничий засіб організації екранного матеріалу. Специфіка телезображення. Нові форми та виражальні засоби на сучасному телеекрані.

Тема 2. Специфіка телевізійного слова

Камерність та публічність слова на телеекрані. Співвідношення та взаємодія слова та зображення. Слово і зображення як професійні «інструменти» тележурналіста. Проблема професійної культури слова на телебаченні.

Тема 3. Сценарій у телевізійній творчості

Поняття телевізійного сценарію як важливого проміжного етапу роботи над журналістським твором. Специфіка телесценарію. Різновиди телесценаріїв: сценарна заявка та «повний» сценарій, літературний та режисерський сценарії. Особливості сюжету, конфлікту, композиції у телесценарії. Звуковий і зоровий «ряди» у телесценарії: принципи розміщення та поєднання. Закадровий текст, авторські ремарки, пряма мова героїв, стендапи та «по comments» у телесценарії. Важливість набуття навичок сценарної майстерності сучасним тележурналістом.

Розділ 4. Система жанрів телевізійної журналістики

Тема 1. Характеристика жанру і проблема класифікації жанрів на ТБ

Поняття про жанр як кут зору автора на життєвий матеріал. Жанр як сукупність усталених жанрових ознак (призначення, об'єкт, метод, засоби виразності, дієвість). Предметно-функціональна природа телевізійних жанрів. Тема та жанр. Жанр та творче завдання. Жанр як метод. Жанр як літературна форма, особливості драматургії інформаційних та аналітичних жанрів. Макрожанр.

Принципи жанрової класифікації на ТБ. Основні групи жанрів на телеекрані: інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні. Характеристика груп та притаманної їм сукупності усталених жанрових ознак. Взаємодія жанрів у телепрограмі, явище дифузії жанрів у тележурналістиці, виникнення нових жанрових форм (рухливість і нестабільність жанрів на ТБ, постійне поновлення жанрової системи). Сучасні тенденції розвитку телевізійних жанрів.

Тема 2. Телевізійна інформація: сутність, проблеми й тенденції

Роль інформації на сучасному телеекрані. Проблеми інформації як центральні проблеми тележурналістики (оперативність, повнота, багатоаспектність, достовірність, об'єктивність, видовищність телеінформації). «Новини» як типова форма телеінформації та синтез усіх існуючих інформаційних жанрів. Особливості планування та верстки (принцип «перегорнутої піраміди»), роль ведучого в програмі. Проблема конкуренції інформаційних програм. Основні тенденції розвитку телеінформації. Проблема підвищення якості телеінформації та професіоналізму авторів і ведучих програм.

Тема 3. Інформаційні жанри телевізійної журналістики

Телевізійний виступ. Жанрова характеристика виступу як прямого звернення до аудиторії з телеекрану. Авторська й виконавча робота в жанрі інформаційного виступу. Текстові, тезисні, безтекстові (імпровізаційні) виступи. Поєднання імпровізації та підготовки. Роль ілюстративного матеріалу (візуального ряду: фото, відео, кіносюжету, анімації, графічного зображення тощо).

Телевізійна замітка (нотатка). Жанрова характеристика та різновиди: усне повідомлення та відеозамітка. Особливості поєднання тексту та відеоряду в замітці, способи подання в телеэфірі.

Телевізійний звіт. Ознаки та походження жанру. Протокольна подія як основа телевізійного звіту. Вибудовування сюжету з фабули фактів.

Телевізійний репортаж. Жанрова специфіка телерепортажу та його різновиди: подієвий репортаж, тематичний (проблемний) репортаж. Відновлений (інсценований) репортаж методом реконструкції події. Спеціальний репортаж. Метод спостереження за життям та його основні форми (довготривале спостереження, «прихована камера», метод спровокованої ситуації тощо). Місце і роль репортажу в системі жанрів телевізійної журналістики. Новітні тенденції розвитку жанру та перспективи. Особливості роботи телерепортера і сучасні вимоги до професії.

Телевізійне інтерв'ю. Характеристика жанру як синтетичного й засадничого для більшості телевізійних екранних творів (інформаційних, діалогових, нарисових). Становлення і розвиток телеінтерв'ю. Місце і роль інтерв'ю в системі жанрів телевізійної журналістики. Подвійна природа інтерв'ю як *жанру* і як *методу* збирання інформації.

Різновиди інтерв'ю на сучасному телеекрані: інтерв'ю-факт, інтерв'ю-думка, інтерв'ю-портрет, інформаційне інтерв'ю, проблемне інтерв'ю, протокольне інтерв'ю, інтерв'ю-опитування (анкетування, бліц, стріт-толк: особливості проведення та забезпечення репрезентативності й балансу).

Форми організації та технологія телевізійного інтерв'ю. Етапи роботи над інтерв'ю, драматургія інтерв'ю, режисура інтерв'ю (вибір місця та часу, врахування ситуації, обставин, людського фактору, підготовка питань та їх різновиди, питання, яких слід уникати, інтерв'ю зі складними співрозмовниками). Специфіка телеінтерв'ю (ефективний «трикутник»: журналіст – співрозмовник – глядач в інтерв'ю). Вимоги до інтерв'юера (характер питань,

тональність, драматургія інтерв'ю, виконавча майстерність, імпровізація). Тенденції розвитку жанру.

Тема 4. Екранна публіцистика

Загальна характеристика екранної публіцистики (аналітичної та художньої телевізійної публіцистики). Становлення екранної публіцистики: від описового зображення життя до глибинного аналізу дійсності. Особистісний погляд журналіста на світ і людину. Роль особистості тележурналіста в екранній публіцистиці. Сучасні тенденції розвитку екранної публіцистики.

Цілі та завдання аналітичної публіцистики: аналіз причиново-наслідкових зв'язків поточних подій, аргументація, спираючись на авторитетні джерела, конструктивна критика подій, явищ, вчинків. Постановка проблеми та її вирішення. «Гострі кути» проблемних жанрів.

Тема 5. Аналітико-публіцистичні жанри телевізійної журналістики

Аналітичний огляд як традиційний усталений жанр. Характеристика жанру і його різновидів: загального та тематичного огляду (міжнародного, спортивного, музичного, економічного, політичного). Особливості створення підсумкової щотижневої програми. Принципи відбору подій у випуск та верстки огляду, тематичні блоки, смислові зв'язки, хронологія подій, часові межі, хронометраж. Амплуа оглядача на ТБ.

Коментар як монологічний жанр на ТБ. Особливості публіцистичного виступу в кадрі: структура, стилістика, вимоги до телемонологу. *Експертний коментар* як складова журналістського твору. *Журналістський публіцистичний коментар*: специфіка авторського тексту, взаємозв'язок тексту й зображення, професійні вимоги до коментатора на сучасному телеекрані.

Телевізійний діалог: бесіда, дискусія, ток-шоу. Загальні риси та жанрові відмінності. Походження жанрів. Драматургія діалогу на ТБ. Риси телевізійного діалогу: сценарна непередбачуваність та імпровізація, процес народження живої думки, конфлікт і конфронтація, пошук істини або компромісу у суперечці, видовищність, інтерактивність. Амплуа телеведучого в діалогових жанрах: «доброзичливий господар», «модератор», «шоумен», «провокатор», «прокурор».

Ток-шоу – видовищна форма телевізійного полідіалогу. Специфіка жанру: поєднання «розмовної» та «ігрової» сутностей. Ключові елементи жанру (ведучий, співрозмовники, «внутрішній» глядач та експерти, глядач біля телеекрану). Види й різновиди ток-шоу. Жанрова трансформація телешоу: від змістовного діалогу до видовищного дійства. Телебачення як ринг: теледебати, публічна дискусія, сварка та бійка, з'ясування стосунків у прямому ефірі. Проблеми «шоуізації» та політизації сучасного телеефіру. Феномен «статусної комунікації» у ток-шоу. Комунікаційні ефекти взаємодії телеведучого з аудиторією: ілюзія участі в дискусії та прийняття важливих рішень.

Прес-конференція як самостійний телевізійний жанр, різновид полідіалогу, телевізійного інтерв'ю з великою кількістю інтерв'юєрів. Визначна роль журналістів у телевізійній конференції. Принципи організації та здійснення полідіалогу в прямому ефірі. Брифінг як стислий інструктаж для журналістів з актуальної події. Перспективи жанру.

Кореспонденція – екранний еквівалент проблемної статті. Тематика та проблематика. Герої та персонажі. Місце і роль спецпроектів жанру кореспонденції в сучасному телеефірі.

Тема 6. Художньо-публіцистичні жанри телевізійної журналістики

Специфіка художніх жанрів на ТБ: нарис, есе, замальовка, фейлетон, памфлет. Поєднання документальності, публіцистичності й образності, особливості створення образу на екрані. Особливості сценарної роботи в художніх жанрах. Поняття «внутрішній монолог», «авторське бачення». Парадокси «авторського бачення». Текст і підтекст. Стилістика.

Внутрішня та зовнішня композиції художньо-публіцистичного твору. Проблема пошуку форми, художнього образу, прийомів.

Телевізійний нарис як ключовий жанр художньої телепубліцистики, складність і багатомірність нарису, поєднання документального дослідження та оповідання. Історія виникнення жанру, різновиди (нарис-портрет, подорожній нарис, історичний, науково-популярний). Композиційна побудова, драматургічність. Специфіка взаємодії автора – героя – глядача у теленарисі, видовишно-публіцистична структура. Тенденції розвитку сучасного теленарису.

Телевізійний есей як жанр літературно-критичної екранної публіцистики. Філософічність та яскрава рефлексивність як жанрові ознаки есею. Домінанта авторської позиції, самовираження через задану тему. Стиль есею. Феномен персоніфікованої тележурналістики. Перспективи розвитку жанру на телебаченні.

Фейлетон і памфлет як жанри телевізійної сатири. Іронія, сарказм і гротеск у фейлетоні: висміювання соціальних явищ та людських вчинків. Памфлет як інструмент критики системи соціальних поглядів. Роль авторської позиції у сатиричному творі. Необхідність пошуку оригінальних екранних рішень та використання асоціативного монтажу. Тенденції та перспективи розвитку телевізійної сатири.

Тема 7. Документально-ігрові, ігрові та художні жанри на телеекрані

Телевізійна передача, програма, канал як складні телевізійні форми. Походження понять. Жанрова синтетичність (взаємодія інформаційних, публіцистичних і художніх жанрів) – ключова риса сучасних телепрограм.

Телевізійні видовища (шоу), телеконкурси, телеігри, телевікторини, квізи. Специфіка жанрової групи: своєрідність функцій, синтез документальної та ігрової природи у структурі передачі, видовищність, механізми залучення телеглядачів до творчого процесу. Шляхи розвитку публіцистичних видовищ та ігрових жанрів на телеекрані. Авторські, творчі форми телеігор. Проблема професіоналізму в ігрових жанрах на ТБ. Посилення розважальної складової сучасного ТБ. Перспективи розвитку жанрової групи.

Телевистава, телеконцерт, телефільм – складні художньо-публіцистичні жанри/форми на телеекрані. Специфіка та принципи постановки телевізійних видовищ. Взаємодія простору і часу, умовності й документальності в телевізійному творі. Багатосерійний телефільм (теленовела, серіал) як специфічна форма телемистецтва: історія та основні напрямки, соціально-психологічні фактори впливу на масову аудиторію. Сучасні проблеми телевізійного мистецтва.

Розділ 5. Технологія створення телевізійного журналістського твору

Тема 1. Факт як основа телевізійного журналістського твору

Природа і призначення факту в журналістському творі. Факти та коментарі: сутність, відмінності. Вимоги до роботи з фактами в тележурналістиці. Місце факту в інформаційних жанрах на ТБ. Місце фактів і їх розгортання в аналітичних жанрах. Від факту до документального образу в художньо-публіцистичних творах.

Поняття про «інформаційний привід» як спонукання до створення журналістського матеріалу. Подія, явище, цікава людина, соціально значуща проблема – основа інформаційного приводу.

Тема 2. Джерела та методи роботи з інформацією в тележурналістиці

Джерела інформації (ньюзмейкери, учасники й очевидці подій, експерти – офіційні джерела, приватні особи, конфіденційні джерела) та особливості роботи з ними. Система органів державної влади (із законодавчою, виконавчою та судовою гілками) як джерело офіційної інформації, потенційне ньюзмейкерське та експертне середовище для тележурналістів. Етичні аспекти роботи з джерелами інформації. Принципи використання офіційної та неофіційної інформації.

Методи отримання *зовнішньої* інформації: інтерв'ю, спостереження, робота з документами (огляд повідомлень преси, інформаційних агенцій, прес-центрів, Інтернет-ЗМІ, робота з архівами, базами даних тощо). Межі допустимого при збиранні інформації: законні та незаконні методи. Етика взаємовідносин із героями матеріалів. Виготовлення *внутрішньої* інформації: обробка відеоряду, розшифровка інтерв'ю, аналіз та інтерпретація даних, визначення проблемної ситуації, конфлікту, причин та наслідків події чи явища.

Принципи висвітлення окремих специфічних тем: кримінальна і судова тематика, неповнолітні, хворі люди, жертви катастроф, стихійних лих, терористичних нападів та збройних конфліктів. Специфіка висвітлення виборчих кампаній.

Тема 3. Концепція і конструкція телевізійного журналістського твору

Вибір теми. Задум майбутнього твору. Визначення кола дійових осіб. Планування знімального процесу: заплановане та непередбачуване на місці зйомки. Взаємодія журналіста з телеоператором, творче завдання.

Основні вимоги до форми і змісту журналістських творів на ТБ. Драматургія журналістського матеріалу. Фабула. Сюжет. Конструювання сюжету з фабули фактів. Концепція твору. Планування і конкретизація робочої ідеї. Структура телевізійного журналістського матеріалу (закадровий текст, синхрони, стендапи, «по comments»). Створення літературної основи телевізійного журналістського твору: робота над чернеткою і чистовим варіантом сценарію. Стилiстичне й літературне редагування текстів, усунення штампів і кліше.

Складання монтажного плану. Функції тележурналіста на монтажі, творча взаємодія з відеоінженером, втілення задуму за монтажним столом.

Тема 4. Стилiстика сучасних телевізійних творів

Стилiстичні відмінності телепрограм в залежності від їх жанру: інформаційні, аналітико-публіцистичні, художні. Тенденція до посилення інформативності. Персоніфікація журналістських творів, посилення авторського «я». Використання іронічності та «журналістського стьобу» як засобу непрямой оцінки. Проблема поширення в телеєфірі розмовного стилю, зниженої лексики, жаргону.

Пошук колективного та індивідуального стилю як важлива умова для творчого самовдосконалення тележурналіста та розвитку телевізійних каналів і студій у цілому.

Тема 5. Психологічний портрет телевізійної передачі

Образ журналістського твору як психологічний фактор, що впливає на ефективність телекомунікації. Психологічний портрет телевізійної передачі. Телевізійні передачі різного типу у сприйнятті глядачів. Способи утримання уваги телеглядача.

Психологія кольору на екрані: смислове й художнє рішення кадру, принципи використання та поєднання кольорів у кадрі, закони впливу та сприйняття кольору глядачем.

Тема 6. Дієвість та ефективність телевізійної журналістики

Позитивний і негативний вплив телевізійних матеріалів на рішення соціальних проблем. Журналістська відповідальність за опублікування соціально значущої інформації. Реакція органів влади і відгук громадськості на журналістські матеріали як показник ефективності творчої діяльності тележурналіста. Поняття резонансного матеріалу та його вплив на розв'язання соціальних проблем.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Телебачення і суспільство. Формування та розвиток телебачення як ЗМК												
Тема 1. Природа та функції телебачення	3	0,5					1,5	0,5				1
Тема 2. Історичні віхи становлення та розвитку ТБ	9	1	1			7	3	1				2
Тема 3. Сучасний стан розвитку телебачення в Україні та світі	0,5	0,5					1,5	0,5				1
Розділ 2. Телебачення як процес комунікації												
Тема 1. Особливості телевізійної комунікації	6	0,5	0,5			5	2,5	0,5	1			1
Тема 2. Тележурналіст як комунікатор	1	1					2	1				1
Тема 3. Телеаудиторія як активний учасник процесу комунікації	1	1					2	1				1
Тема 4. Організація телевізійного мовлення	6	1				5	2	1				1
Тема 5. Правові засади телевізійного мовлення та журналістської діяльності	6,5	0,5	1			5	1,5	0,5				1
Розділ 3. Телебачення як різновид екранного мистецтва												
Тема 1. Екранні виражальні засоби	4,5	0,5				4	1,5	0,5				1
Тема 2. Специфіка телевізійного слова	0,5	0,5					1,5	0,5				1
Тема 3. Сценарій у телевізійній творчості	0,5	0,5					1,5	0,5				1
Розділ 4. Система жанрів телевізійної журналістики												
Тема 1. Характеристика жанру і проблема класифікації жанрів на ТБ	0,5	0,5					3,5	0,5	2			1
Тема 2. Телевізійна інформація: сутність, проблеми й тенденції	1	1					2	1				1
Тема 3. Інформаційні жанри телевізійної журналістики	8,5	1	1,5			6	3	1				2
Тема 4. Екранна публіцистика	1	1					2	1				1
Тема 5. Аналітико-публіцистичні жанри телевізійної	10,5	1	1,5			8	3	1				2

журналістики													
Тема 6. Художньо-публіцистичні жанри телевізійної журналістики	9,5	1	1,5			7	3	1					2
Тема 7. Документально-ігрові, ігрові та художні жанри на телеекрані	9	1	1			7	3	1					2
Розділ 5. Технологія створення телевізійного журналістського твору													
Тема 1. Факт як основа телевізійного журналістського твору	3	0,5	0,5			2	0,5						0,5
Тема 2. Джерела та методи роботи з інформацією в тележурналістиці	1	0,5	0,5				1	0,5					0,5
Тема 3. Концепція і конструкція телевізійного журналістського твору	1,5	1	0,5				2,5	0,5	1				1
Тема 4. Стилїстика сучасних телевізійних творів	5,5	0,5	1			4	1,5	0,5					1
Тема 5. Психологічний портрет телевізійної передачі	1	0,5	0,5				1,5	0,5					1
Тема 6. Дієвість та ефективність телевізійної журналістики	2	1	1				2	1					1
Усього годин	90	16	16	0	0	58	120	4	4	0	0	0	112

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історичні віхи становлення та розвитку ТБ: гра брейн-ринг з теми. Обговорення важливих ретроспективних та перспективних проблем історії телебачення.	2
2	Характеристика сучасного національного теленпростору. Особливості телекомунікації та її учасники. Журналістські професії та ампула на ТБ. Перегляд та критичний аналіз телевізійних програм різних жанрів, вивчення інформаційної та програмної політики телеканалів, знайомство з журналістськими ампула на ТБ, аналіз образів телеведучих. Визначення професійних обов'язків кожного з членів творчого колективу на ТБ та доцільності журналістських спеціалізацій.	1/1
3	Правові засади телевізійного мовлення та журналістської діяльності. Право тележурналіста на доступ до інформації та його обмеження: моделювання та розбір конкретних ситуацій із журналістської практики за допомогою імітаційної гри . Обґрунтування правомірності дій тележурналіста у тій чи іншій ситуації, критика порушень. Моделювання способів розв'язання конфліктів.	1
4	Інформаційні жанри тележурналістики. «Новини» як синтез усіх існуючих	

	інформаційних жанрів. Моделювання «одного дня з життя редакції новин»: летючка, планування майбутнього випуску новин, відбір повідомлень, верстка випуску з реальних поточних подій, добір жанрової форми до кожного запропонованого повідомлення. Рольова гра.	1/1
5	Різновиди телевізійного інтерв'ю. Моделювання телевізійного діалогу: інтерв'ю в прямому ефірі з відомою особою (громадським діячем, політиком, естрадною зіркою, видатним митцем); отримання коментаря у високопосадовця; інтерв'ю з дитиною; бліц-опитування на вулиці, телефонне інтерв'ю зі складним співрозмовником. Рольова гра (вибір співрозмовника, теми діалогу, визначення кола питань – на розсуд студента).	1
6	Аналітичні жанри тележурналістики. Телевізійний діалог. Розробка сценарію та моделювання програми в жанрі бесіди, дискусії, ток-шоу: рольова гра. Визначення концепції передачі, вибір теми, ідеї, учасників діалогу, моделювання образу ведучого, студійного рішення відбувається окремо кожною з визначених творчих груп.	1/0,5
7	Аналітичні жанри тележурналістики. Полідіалог. Відтворення взаємодії тележурналістів та інтерв'юєрів під час прес-конференції (брифінгу). Імітаційна гра. Тему (-и) діалогу визначають студенти.	1
8	Художні жанри тележурналістики. Нарис-портрет. Герої, антигерої, персонажі, дійові особи. Завдання: 1) Вибір героя для власного нарис-портрету та обґрунтування свого вибору. 2) Проблемна дискусія з теми: а) Телегерой нашого часу: хто він, який він? б) Проблема героя/антигероя на телеекрані: хто має право потрапити в телевізійний об'єктив? в) «Пусть говорят?»: феномен «статусної комунікації» на ТБ.	1/0,5
9	Сатиричні жанри на ТБ. Написання фейлетону/памфлету на одну з запропонованих тем та виголошення перед аудиторією (<i>текст в обсязі 1 аркушу формату А4</i>): 1) Чи потрібні країні три «Свободи слова»? 2) «Джинса» в теленовинах: хіба не гарний заробіток? 3) П'ять «С» телевізійної журналістики. Запит і пропозиція на «Сенсацію», «Скандал», «Страх», «Секс», «Смерть». 4) Участь у «Великій політиці» чи велика ілюзія участі? 5) Уся країна знімається в телешоу. 6) Телеведучий та глядач: хто на кого впливає? Парадокси телевізійної комунікації.	1
10	Факт як основа телевізійного журналістського твору. Інформаційний привід. Орієнтовні завдання: 1) пошук інформаційних приводів (актуальної події, теми, проблеми) для програм (творів) різних жанрів: теленовин, телевізійного інтерв'ю, телевізійного виступу, щотижневого огляду, телевізійної дискусії, коментарю, кореспонденції, науково-популярного нарису, фейлетону. 2) визначення поточних «календарних подій» та сезонних тем, які потенційно могли б стати приводом для телевізійних журналістських матеріалів.	1
11	Джерела та методи роботи з інформацією в тележурналістиці. Окреслення джерел, визначення потенційних ньюзмейкерів, учасників та експертів до запропонованих викладачем тем (реальних поточних подій), визначення методів роботи з інформацією у конкретній ситуації.	1
12	Концепція і конструкція телевізійного журналістського твору. Пошук події чи актуальної теми з реального життя та моделювання власного телевізійного репортажу з усіма структурними елементами.	1

13	Стилістика сучасних телевізійних творів. Завдання: 1) порівняльний аналіз та обговорення телевізійних творів різних жанрів за стилем: сучасних теленовін, передач аналітичного жанру (на вибір), художньо-публіцистичних телепроектів (також на вибір). Кожна попередньо створена зі студентів творча група вирізняє обрану телепрограму серед інших та аргументує, чому саме така стилістика використана в телепроекті і чому вона є доречною саме для цієї телепередачі.	1
14	Психологія кольору на екрані. Критичний аналіз колористичного рішення телевізійних студій (різних телепроектів), відповідність або суперечність домінуючого кольору концепції та меті програми.	1
15	Дієвість та ефективність телевізійної журналістики. «Ризикована професія тележурналіста». Обговорення резонансних журналістських матеріалів або телепроектів, які вплинули на громадську думку або подальший розвиток подій, зрушили з місця або підштовхнули до розв'язання важливої проблеми (проекти типу «ТСН Варта», «Гроші», «Знак оклику», «Знак якості», «Агенти впливу», «Агент національного впливання», «Без табу з О. Герасим'юк», «Служба розшуку дітей», Програм-інспекцій (напр., «Інспектор Фреймут» тощо). Ризики та загрози для життя тележурналістів у зв'язку з їхньою професійною діяльністю (дискусія щодо конкретних ситуацій та історій).	1/1
Разом		16/4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	Форма контролю
1	Історичні віхи становлення та розвитку ТБ: робота з першоджерелами та рекомендованою літературою, вивчення основних періодів в історії ТБ, сучасних тенденцій розвитку телебачення в Україні та світі, дослідження проблем регіонального телемовлення. Підготовка до дискусії з важливих питань історії та сучасності телебачення.	6/12	Практичний семінар у формі інтелектури (брейн-рингу)
2	Характеристика сучасного національного телепростору. Особливості телекомунікації та її учасники. Журналістські професії та амплуа на ТБ. 1) Перегляд телевізійних програм різних жанрів, вивчення інформаційної та програмної політики телеканалів, знайомство з журналістськими амплуа на ТБ, аналіз образів телеведучих.	5/10	усне опитування з теми, письмова робота
3	Організація телевізійного мовлення. Відвідання двох місцевих телеканалів (на вибір), вивчення структури та принципів організації телемовлення, ознайомлення з сіткою мовлення, особливостями та етапами програмування.	5/9	обговорення
4	Правові засади телевізійного мовлення та журналістської діяльності. Знайомство з регламентуючою та правовою документацією (якою керуються тележурналісти у своїй щоденній діяльності), редакційними стандартами на місцевих та загальнонаціональних ТРК.	5/10	усне опитування з теми
5	Сценарна робота на телебаченні. 1) Знайомство зі специфікою сценарної діяльності у теленовінах та публіцистичних проєктах на ТБ (з відвідуванням телестудій або дистанційно). 2) Перегляд форм та різновидів сценаріїв (літературних, режисерських), які використовуються у телевиробництві.	4/8	---

6	Інформаційні жанри тележурналістики. «Новини» як типова форма телеінформації. 1) Перегляд випусків новин на декількох телеканалах, вивчення специфіки верстки матеріалів (принцип «перегорнутої піраміди»), жанрового розмаїття сучасних теленовин, відмінностей між стислим повідомленням і розгорнутим репортажем, особливостей подання інформації ведучим програми. 2) Підготовка до моделювання різних видів інтерв'ю на практичному занятті. Вибір співрозмовників, тем для діалогу, визначення кола питань.	6/12	усне опитування з теми
7	Аналітико-публіцистичні жанри тележурналістики. 1) Перегляд телепередач аналітичного спрямування (огляд, кореспонденція, коментар), діалогових програм (бесіда, дискусія, ток-шоу), визначення яскравих жанрових ознак переглянутих телепроектів, ролі та амплуа їх телеведучих. 2) Розробка сценарію програми в жанрі бесіди, дискусії або ток-шоу: визначення концепції передачі, вибір теми, ідеї, учасників діалогу, моделювання образу ведучого (підготовка до рольової гри на практичному занятті).	8/14	усне опитування з теми
8	Художньо-публіцистичні жанри тележурналістики. 1) Перегляд телепередач у жанрі нарису, есею, сатиричних телепроектів, визначення яскравих жанрових ознак, відмінностей від інформаційних телепрограм, особливих екранних виражальних засобів, застосованих для створення оригінальної концепції цих телепроектів. 2) Підготовка до дискусії на практичному занятті з теми «Герої, антигерої, персонажі, дійові особи на телеекрані». 3) Написання рецензії або есею-роздуму на одну з запропонованих актуальних тем сучасної тележурналістики (в обсязі 1 аркуша формату А4): 1) Чи потрібні країні три «Свободи слова»? 2) «Джинса» в теленовинах: хіба не гарний заробіток? 3) П'ять «С» телевізійної журналістики. Запит і пропозиція на «Сенсацію», «Скандал», «Страх», «Секс», «Смерть». 4) Участь у «Великій політиці» чи велика ілюзія участі? 5) Уся країна знімається в телешоу. 6) Телеведучий та глядач: хто на кого впливає? Парадокси телевізійної комунікації.	7/16	Групова дискусія
9	Ігрові жанри на телеекрані. Перегляд розважальних телепрограм, визначення серед них ігрових проектів (конкурсів, вікторин, розіграшів), аналіз яскравих та оригінальних рис жанру, специфіки побудови телегри.	6/9	Групове обговорення, усне опитування
10	Факт як основа телевізійного журналістського твору. Пошук інформаційних приводів (актуальної події, теми, проблеми) для програм (творів) різних жанрів: теленовин, телевізійного інтерв'ю, телевізійного виступу, щотижневого огляду, телевізійної дискусії, коментарю, кореспонденції, науково-популярного нарису, фейлетону (підготовка до практичного заняття).	2/4	усне опитування з теми
11	Пошук та моделювання оригінального проекту «Канал мрій». Програмно-тематичний аналіз сучасного телемовлення, цільова аудиторія. Пошук оригінальної ідеї для втілення. Творча заявка до створення нової телестудії. Ліцензія каналу, формат мовлення, програмна та інформаційна політика, сітка мовлення, проекти та їх	4/8	Проектно-сценарна робота (складання проекту)

	автори. Логотип, фірмовий стиль, заставки.		телеканалу та його презентація)
	Разом	58/112	

6. Індивідуальні завдання

немає

7. Методи навчання

Лекційні заняття (лекція-бесіда, лекція-опитування, лекція-дискусія), практичні семінари, історична гра (у форматі брейн-рингу), написання критичних есеїв та рецензій, самостійна робота студента.

8. Методи контролю

Підсумковий контроль у формі іспиту.

Проміжні: усні опитування (від 1 до 3 балів: незадовільно, задовільно, вичерпно), групові дискусії, обговорення (1-2 бали: активність/пасивність, вміння /невміння пояснити позицію), гра брейн-ринг (20 балів), письмова робота (рецензія, 10 балів), проектно-сценарна робота «Канал мрії» (20 балів).

Критерії оцінювання самостійних письмових робіт.

Практичний семінар у формі інтелектуальної гри (брейн-рингу)

Мета роботи: вивчення ключових понять і віх історії телебачення в ігровій формі, вміння працювати у команді (адже телебачення – це колективна праця). Студенти поділяються на дві команди і в кожній формують експертів з окремого періоду історії телебачення (за періодизацією Г. Кузнєцова: 30-ті, 40-ві, 50-ті.....2000 роки, сучасний період). Далі на семінарському занятті команди моделюють гру в брейн-ринг, де ставлять одне одному запитання за різними періодами і таким чином отримують бали за правильні відповіді.

Оцінка за роботу: 20 балів.

У кожній групі є можливість набрати в процесі гри **до 15 балів**.

Також ще від **3 до 5 балів** кожна команда отримує додатково від викладача за спільну групову роботу (навіть якщо окремі студенти слабкіші, а деякі – сильніші): мобільність, активність, швидка реакція, групова динаміка, дисципліна й солідарність, винахідливість, кмітливість у пошуку відповіді на поставлене питання.

Кожен зі студентів у підсумку отримує ту оцінку, котра дорівнює кількості балів, сукупно набраних його командою.

Письмова робота у жанрі рецензії «Критичний аналіз медіа контенту (передачі, телеканалу)».

Студент повинен критично осмислити обрану передачу/програмну політику телеканалу. Мета роботи: навчитися критично сприймати медіа контент та співвідносити його з реальністю. Зокрема слід розкрити такі аспекти: канал повідомлення; власник медіаканалу; репутація медіаканалу; авторський склад телепроекту; погляд, з якого подано матеріал/тему; аудиторія; персонажі; герої оповіді; жанр; мова; середовище; місце в сітці телеєфіру; інформаційне обрамлення; ступінь суб'єктивності в поданні матеріалу, характер і напрямок коментування; маніпулятивні прийоми телепроекту/каналу в цілому; які ціннісні установки формує даний проект; чиї інтереси підтримує; тактики медіакритичного сприйняття інформаційного повідомлення (на прикладі аналізованого медіатексту).

Обсяг роботи: 1-2 сторінки.

Жанр: рецензія або есей-роздум.

Оцінка за роботу: 10 балів.

10 балів студент отримує, якщо повно, розгорнуто, логічно, послідовно розкриває усі завдані аспекти, робота виконана самостійно, творчо, без плагіату, відповідним чином прокоментована.

7-8 балів студент отримує, якщо робота в цілому виконана повно, але з деякими неточностями, майже всі аспекти прокоментовані, робота виконана самостійно.

5-6 балів студент отримує, якщо в роботі розкрито найменше половину заявлених аспектів, вони слабо прокоментовані, робота виконана не цілком самостійно, зі значною кількістю запозичених джерел та думок.

1-4 бали студент отримує, якщо робота виконана поверхово, більшість аспектів не розкрито або розкрито неповно, робота не містить послідовних коментарів та ґрунтується здебільшого на запозичених джерелах та думках.

0 балів студент отримує за невиконання роботи або якщо робота містить поверхневий, примітивний частковий аналіз заявлених аспектів без відповідного коментаря і має несамостійний характер.

Проектно-сценарна робота (складання медіа-проекту «Телеканал мрії» та його презентація)

Мета роботи: навчитися аналізувати програмно-тематичне поле телемовлення, визначити тематичні ніші та цільові аудиторії, оформлювати свої креативні ідеї в реальні проекти та презентувати їх на висококонкурентному ринку. Студенти поділяються на команди, кожна група працює над одним проектом. У команді студенти повинні проаналізувати сучасне програмно-тематичне поле телемовлення, цільову аудиторію, та знайти оригінальну ідею для втілення власного телеканалу. Скласти пакет програмних документів для подання на ліцензування майбутньої телестудії (телеканалу): творчу заявку, ліцензійні зобов'язання, формат мовлення, модель та схему управління телеканалом, характеристику програмної та інформаційної політики, сітку мовлення, опис телепередач за темою, жанром, цільовою аудиторією, та їх творчих груп і ведучих. Також розробити логотип, фірмовий стиль, заставки. Проект виноситься на презентацію в окремому груповому семінарі.

Обсяг роботи: пакет документів обсягом від 10 до 20 сторінок.

Оцінка за роботу: 20 балів.

20 балів студенти отримують, якщо повно, розгорнуто, логічно, грамотно складено всі зазначені документи, робота виконана самостійно, творчо, без плагіату, ідея дійсно є оригінальною, цілісною, аргументованою, запропоновані програми унікальні за жанром і форматом, усі складові проекту синхронізовані, стилістично та ідейно узгоджені, проект грамотно й виразно презентовано в аудиторії.

15 балів студенти отримують, якщо робота в цілому виконана повно, але з деякими неточностями (упущеннями), запропонована ідея оригінальна й цілісна, майже всі запропоновані програми унікальні за жанром та форматом, складові проекту стилістично та ідейно узгоджені, проект грамотно й виразно презентовано в аудиторії.

10 балів студенти отримують, якщо оригінальність запропонованої ідеї спірна, у проекті не вистачає окремих базових документів (характеристик, описів), передачі телеканалу різноманітні, не пов'язані між собою форматно чи стилістично, або за форматом частково запозичені на інших телестудіях, сам проект презентований достатньо виразно.

5 балів студенти отримують, якщо проект виконано поверхово, оригінальність запропонованої ідеї спірна, у проекті не вистачає ключових базових документів (характеристик, описів), передачі телеканалу різноманітні, не пов'язані між собою форматно чи стилістично, або за форматом цілком запозичені з інших телемереж, сам проект презентований невиразно, без належних коментарів і пояснень.

0 балів студенти отримують за невиконання проекту або якщо він взагалі не містить оригінальної ідеї, у запропонованій сітці мовлення простежується ідейно-форматний та стилістичний плагіат, документи складені неохайно, проект презентований невиразно.

Підсумковий контроль проводиться у формі письмового іспиту (денне/заочне відділення).

Питання для підсумкового контролю

1. Визначення, специфіка та суспільні функції телебачення.
2. Місце телебачення у системі ЗМІ. Відмінності від преси, радіо, Інтернету.
3. Телебачення і радіомовлення, телебачення і театр, телебачення і кінематограф.
4. Телебачення як винахід ХХ століття. Винаходи та відкриття, покладені в основу процесу телемовлення.
5. Основні історичні етапи розвитку вітчизняного телебачення.
6. Соціальні та науково-технічні передумови виникнення телебачення.
7. Телебачення як відбиття соціального життя суспільства (50–60-ті роки).
8. Період «тотального відеозапису» в історії ТБ (70-80-ті роки).
9. Телебачення періоду «перебудови і гласності» (1985-1991 роки).
10. Телебачення у 90-ті роки.
11. Сучасні тенденції розвитку телебачення.
12. Міжнародні союзи та об'єднання журналістів.
13. Телебачення як процес комунікації.
14. Тележурналіст як комунікатор. Статус тележурналіста.
15. Творчі професії на ТБ. Різниця між журналістськими професіями та амплуа.
16. Журналістська спеціалізація на ТБ.
17. Телеаудиторія як учасник процесу комунікації. Типологія, телеметрія.
18. Організаційні засади телевізійного мовлення. Типологія ТРК.
19. Особливості національного телевізійного простору.
20. Специфіка регіонального телемовлення.
21. Законодавче забезпечення діяльності ТРК і тележурналістів.
22. Правові засади телевізійного мовлення та журналістської діяльності.
23. Законодавче забезпечення діяльності телекомпаній і тележурналістів.
24. Поняття про журналістську етику та основи професійної моралі.
25. Програмування щоденного телемовлення. Етапи, різновиди.
26. Телевізійна програма телеканалу. Структура, планування. Сітка мовлення.
27. Рейтинг передач, програм, каналів.
28. Головні жанроутворювальні чинники в тележурналістиці. Жанрова типологія тележурналістики.
29. Жанри інформаційної тележурналістики.
30. Цілі та завдання аналітичної телепубліцистики.
31. Відмінності аналітики від телеінформації.
32. Художньо-публіцистичні жанри телевізійної журналістики.
33. Принципи роботи з фактами в телевізійній журналістиці.
34. Роль інформації на сучасному телеекрані.
35. «Новини» як типова форма телеінформації.
36. Жанрова типологія новинарної телепрограми.
37. Технологія виробництва теленовин.
38. Структурні елементи телевізійного репортажу та основні принципи їх поєднання.
39. Синхрон та «стенд-ап» у телевізійному репортажі як інтертекстуальні елементи. Принципи їх виправданого включення до телетексту.
40. Роль «підводки» в телерепортажі.
41. Роль синхрону в телерепортажі.
42. Поняття «відеозамітка» та «усне повідомлення». Основні відмінності, вимоги до хронометражу, принцип подання інформації.
43. Телевізійний виступ: характеристика жанру. Інші форми монологу на ТБ.
44. Природа інтерв'ю як жанру і методу. Різновиди телевізійного інтерв'ю.
45. Протокольна подія як основа телевізійного звіту.

46. Джерела та методи роботи з інформацією в тележурналістиці.
47. Професійні стандарти тележурналістики. Сутність, призначення.
48. Принципи взаємодії репортера та оператора на місці події.
49. Взаємодія журналіста, оператора та монтажера на телебаченні.
50. Специфіка телевізійного слова.
51. Стилїстика телевізійних творів в залежності від жанру. Стилїстичні тенденції розвитку сучасної тележурналістики.
52. Персоніфікація інформації на ТБ.
53. Аналітичний огляд. Характеристика жанру. Критерії відбору подій до щотижневого випуску.
54. Телевізійний коментар: жанрові ознаки, ампула коментатора. Експертний та журналістський коментар.
55. Спільні риси та відмінності жанрів бесіди, дискусії, ток-шоу, прес-конференції.
56. Телевізійний діалог: походження жанру, ампула телеведучого.
57. Телевізійна кореспонденція. Проблематика жанру.
58. Нарис як усталений жанр художньої телепубліцистики. Різновиди.
59. Зображально-виражальні засоби телевізійного екрану.
60. Філософський стрижень та стилїстика жанру есе. Художні та публіцистичні прийоми самовираження автора.
61. Сатиричні жанри телевізійної журналістики. Ознаки, стилїстичні особливості.
62. Замальовка як «операторський» жанр художньої публіцистики.
63. Ігрові та художні жанри на телеекрані.
64. Телевізійні видовища, телеконкурси, телеігри, телевікторини, квізи.
65. Телевистава, телеконцерт, телефільм.
66. Передача зображення і звуку на відстані. Принцип телемовлення.
67. Види та принципи монтажу.
68. Поняття «план» та «кадр» у тележурналістиці.
69. Композиція відеосюжету.
70. Телевізійний сценарій. Визначення, характеристика, різновиди.
71. Літературний і режисерський сценарій.
72. Принципи поєднання тексту з відеорядом в телевізійному творі.
73. Конструювання сюжету сценарію з фабули життєвої ситуації.
74. Психологічний портрет телевізійної передачі.
75. Психологія кольору на екрані.
76. «Джинса» в тележурналістиці.
77. Вплив телематеріалів на рішення соціальних проблем. Чинники впливовості. Резонанс, реакція, відгук.
78. Соціальна позиція та соціальна відповідальність тележурналіста.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота					Разом	Екзамен (залік. робота)	Сума
Практ. семінар (гра брейн- ринг)	Письмова робота (рецензія)	Проектно- сценарна робота	Усні опитування (два)	Групові дискусії (дві)	60	40	100
20	10	20	3 + 3	2 + 2			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Критерії оцінки знань студента на іспиті:

- **«відмінно» (35-40)** – студент глибоко засвоїв теоретичний матеріал, знає зміст розділів, логічно організовує інформацію, грамотно викладає свої думки; володіє практичними знаннями, вміє робити глибокі аналітичні висновки;
- **«добре» (21-34)** – студент засвоїв теоретичний матеріал, знає зміст розділів, не досить повно аргументує свої судження, допускає порушення логічності й послідовності викладу матеріалу, неточно вживає терміни;
- **«задовільно» (11-20)** – студент поверхово засвоїв теоретичні знання, орієнтується в змісті розділів, не переконливо аргументує свої судження, частково оперує ключовими поняттями, мова відповіді містить багато помилок;
- **«незадовільно» (0-10)** – студент не знає навчальний матеріал розділів, не дотримується логічності викладу думок, неправильно дає відповіді на поставлені питання, робить неточні висновки, не володіє практичними знаннями, мова відповіді містить багато помилок.

10. Рекомендована література

Основна література

1. Вартанов А.С. Актуальные проблемы телевизионного творчества: На телевизионных подмостках : учеб. пособие / Анри Вартанов ; Гос. ин-т искусствознания. – М., 2003.
2. Дмитровський З.Є. Телевізійна журналістика : Матеріали для вивчення основ тележурналістики / З.Є. Дмитровський. – Львів : ПАІС, 2006.
3. Зверева Н.В. Школа регіонального тележурналіста : учеб. пособие / Н.В. Зверева. – М. : Аспект Пресс, 2004.
4. Ким М.Н. Новостная журналистика : Базовый курс : Учебник / М. Н. Ким. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2005.
5. Ким М.Н. Технология создания журналистского произведения / Ким М.Н. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2001.
6. Князев А. Основы тележурналистики и телерепортажа : учеб. пособие / Александр Князев. – Бишкек : КРСУ, 2001.
7. Кузнецов Г.В. Так работают журналисты ТВ / Г.В. Кузнецов ; Ин-т повыш. квалиф. работников телевидения и радиовещания ; Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. Ф-тет журналистики. – 2-е изд., перераб. – М. : МГУ, 2004.
8. Кузнецов Г.В. ТВ-журналистика: критерии профессионализма / Г.В. Кузнецов. – М. : РИП-холдинг, 2004.

9. Куляс І. Ефективне виробництво теленовін: стандарти інформаційного мовлення. Професійна етика журналіста-інформаційника : практичний посібник для журналістів / Ігор Куляс, Олександр Макаренко. – К. : Інтерньюз Україна, 2006.
10. Лазутина Г.В. Профессиональная этика журналиста : учеб. пособие по журналистике / Г.В. Лазутина. — М. : Аспект Пресс, 1999.
11. Летуновский В.П. Телевизионный журналист в прямом эфире : учеб. пособие / В.П. Летуновский. – СПб. : С.-Петербур. гос. ун-т, 2004.
12. Лукина М.М. Технология интервью : учеб. пособие / Мария Лукина. – М. : Аспект Пресс, 2003.
13. Пескин А.Е. Мировое вещательное телевидение : Стандарты и системы : справочник / А.Е. Пескин, В.Ф. Труфанов. – М. : Горячая линия – Телеком, 2008.
14. Ситников В. П. Техника и технология СМИ : печать, телевидение, радиовещание / [В.П. Ситников]. – М. : ЭКСМО ; Слово, 2004.
15. Современное новостное производство / Агентство гуманит. технологий. – К. : Аналит. доклад, 2000.
16. Телевизионная журналистика : учеб. / Редкол.: Г.В. Кузнецов, В.Л. Цвик, А.Я. Юровский. – М. : Изд-во МГУ, 2005.
17. Уайт Т. Производство эфирных новостей = Broadcast News Writing, Reporting and Producing : пер. с англ. / Тед Уайт. – Четвертое изд. – М. : ГИТР, 2007.
18. Фэнг И. Теленовости: секреты журналистского мастерства / И. Фэнг. – М., 1997.
19. Цвик В.Л. Телевизионная журналистика : учеб. пособие / В.Л. Цвик. – Второе изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2009.
20. Цвик В.Л. Телевизионная журналистика: история, теория, практика : учеб. пособие / В.Л. Цвик. – М. : Аспект Пресс, 2004.
21. Цвик В.Л. Телевизионная служба новостей : учеб. пособие / В.Л. Цвик. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008.
22. Шостак М.И. Репортер: профессионализм и этика / М.И. Шостак. – М. : РИП-холдинг, 2002.
23. Яковець А.В. Телевізійна журналістика: теорія і практика : [підручник] / А.В. Яковець. – К. : «Вид. дім «Києво-Могилян. акад.», 2007.

Допоміжна література

1. Андрущенко М.Ю. Іміджеві імперативи українського телебачення : монографія / Марія Андрущенко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Щек, 2008.
2. Бугрим В.В. Телебачення прямого ефіру / Бугрим В.В., Мащенко І.Г. – К., 1991.
3. В епіцентрі подій – журналіст / Упоряд.: В. Чамара, В. Іншаков. – Д. : Журфонд, 2005.
4. Карпова Н. Видеожурналистика – новая школа телерепортажа в Украине / Наталья Карпова // 625 Украина. – 2005. – № 9. – С. 74-76.
5. Келлисон К. Продюсирование на телевидении : практический подход /Кэтрин Келлисон ; [перевел с англ. Б.С. Станкевич]. – Минск : Гревцов Паблицер, 2008.
6. Моулд Д. Как улучшить телевыпуски новостей в странах СНГ / Д. Моулд. – М., 1996.
7. Муратов С.А. Телевизионное общение в кадре и за кадром : учеб. пособие / С.А. Муратов. – М. : Аспект Пресс, 2003.
8. Новый журналист : как освоить медиапрофессию : учеб. пособие / под ред. Р. Кухарчука. – К. : Брайт стар паблшинг, 2014. – 208 с.
9. Падейский В.В. Проектирование телепрограмм : учеб. пособие / В.В. Падейский. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004.
10. Подготовка телерадиорепортажа (из франц. опыта) : Реферативное изложение книги «Репортаж на радио и телевидении». – М. : Ин-т повыш. квалиф. работников телевидения и радиовещания, 2000.

11. Путівник ретельного журналіста / В. Ар'єв, Ю. Горбань, В. Кабак, А. Куликов, І. Куляс та ін. – К. : Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2007.
12. Сметанина С.И. Медиа-текст в системе культуры: динамические процессы в языке и стиле журналистики конца XX века / С.И. Сметанина. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2002.
13. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / Мітчел Стівенс ; пер. з англ. Н. Єгоровець. – К. : «Вид. дім «Києво-Могилян. акад.», 2008.
14. Фрумкин Д. Сценарное мастерство / Д. Фрумкин. – М. : Аспект Пресс, 2006.
15. Халер М. Пошук і збір інформації : навчальний посібник / Міхаель Халер ; за загал. ред. В.Ф. Іванова та А. Коль. – К. : АУП ; Центр Вільної Преси, 2006.
16. Цвик В.Л. Журналист с микрофоном : учеб. пособие / В.Л. Цвик. – М., 2000.
17. Ширман Р. Работа режиссера над документальным телефильмом / Р. Ширман // Телерадіокур'єр. – 2003. – № 1. – С. 69-74.
18. Эверетт Д. Учебное пособие репортера / Дэвид Эверетт. – К. : IREX ПроМедиа, 1998.

11. Посилання на інформаційні ресурси Інтернету, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Библиотека для журналистов : Учебные пособия. – [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://www.academytext.com/library/journal/>
2. Библиотека журналиста. – [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://www.ejournalist.narod.ru/>
3. Делахей М. Советы тележурналисту / Майкл Делахей ; пер. с англ. – [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://elibrary.tomsk.ru/newsmen/Delahey/pub1.html>
4. Редакторский портал. – [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://redactor.in.ua>
5. Рэндалл Д. Универсальный журналист / Дэвид Рэндалл. – [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: http://npi.iip.net/forjour/library/univer_journalist
6. Центр экстремальной журналистики : Библиотека. – [Электронный ресурс]. — Режим доступа: URL: <http://www.cjes.ru/lib/>
7. **Снурнікова Ю. М.** Основи тележурналістики : навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності «Журналістика» / Ю. М. Снурнікова. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. — 63 с.